

WERELD BURGER

wereldnieuws
in zakformaat

BELGIE - BELGIQUE
8500 KORTRIJK 1
AFDELING 2
4/1132

Bangladesh

Wereldburger is een driemaandelijks uitgave van Wereldsolidariteit

10de jaargang • januari-februari-maart 2008 • Afgiftekantoor Kortrijk 1 • afdeling 2 • erkenning P309504

wereld
solidariteit

in dit nummer

LAND IN DE KIJKER

Een blik op Bangladesh 4

WAARDIG WERK

Pet af voor de vakbondsmilitant 9
In Bangladesh

GEZONDHEID EN VROUWEN

Sleutels tot ontwikkeling 14

OVERBEVOLKING

Armoede halveren.
Droom of uitdaging? 17

KLIMAAT

Water: bron van leven 18

NOODHULP

SIDR 20

HELPT HULP?

En wat brengt dat nu
allemaal op? 22

Wereldburger wordt
uitgegeven door
Wereldsolidariteit vzw
Haachtsesteenweg 579, 1030 Brussel

telefoon: 02 246 36 71
e-mail : wereldsolidariteit@wsm.be
webadres : www.wereldsolidariteit.be

Samenstelling en eindredactie

Fabienne Sichien, Nancy Govaerts

Werkten mee aan dit nummer :

De West-Vlaamse ervaringsreizigers die zorgvuldig verslag namen tijdens de reis. Liesbet, Mia, Ellen, Marianne, Hilde, Monique, Geert, Marc, Frans, Claude, Jean-Marie, Johan.

Vince, Eric en Evy die voor het fotomateriaal zorgden.

Lay-out en druk :

Gevaert Graphics
Verantwoordelijk

uitgever : Andre Kiekens

De Wereldburger wordt gesubsidieerd door DGOS, gedrukt op chloorvrij papier, in het meest economische formaat en verzonden op de goedkoopste manier.

4

9

14

Wereldsolidariteit in Noord en Zuid is mogelijk dankzij de steun van:

Hallo wereldburger,

“Mijn gouden Bengalen, ik hou van jou”. Dit is de eerste zin van het Bengaalse volkslied, geschreven door de dichter Tagore. Elke morgen zingen de kinderen in de klas de liefde voor hun land uit.

Ik zou wel willen meezingen, ware het niet dat het zo moeilijk is om die liefde te delen.

Ik kan niet houden van een land waar corruptie en vriendjespolitiek hoogtij vieren. Ik kom in opstand als ik lees hoe de politieke machthebbers de mensen en hun organisaties in een machtsgreep houden. Ik huiver als ik hoor hoe de legertop het beleid bepaalt.

Machteloosheid maakt zich van mij meester als de zoveelste overstroming of cycloon het land teistert. Mensen, vee en akkers zijn zonder enige bescherming tegenover dit natuurgeweld. Ik zie met eigen ogen hoe dit land als eerste de klimaatveranderingen moet ondergaan.

Maar ik voel een hele diepe genegenheid voor dit volk. Deze massa mensen op een te kleine ruimte, waarvan ik er enkele tientallen beter leerde kennen.

Ik bewonder hun verdraagzaamheid om als mieren op een hoop te moeten leven en werken.

Hun geduld in het verkeer, hun beperkte ruimte die ze voor zichzelf opeisen.

Ik heb respect voor hun veerkracht en moed om na elke catastrofe, na elke tegenslag, terug op te staan en te herbeginnen.

Ik doe mijn pet af voor de militanten van BSSF, zij die op de werkvloer het lef hebben om op te komen voor hun collega's. Onbeschermde, soms letterlijk buiten gegooide, blijven ze hardnekkig hun eisen formuleren.

Krachtige vrouwen zijn het, de verpleegsters bij GK. Ze rijden met hun fiets van erf naar erf om vrouwen en jonge kinderen een levensreddend minimum aan gezondheidszorgen te brengen. Beschimpt, soms letterlijk de deur gewezen, doorbreken ze het taboe dat vrouwen de kosten van medische zorg niet waard zijn.

Mensen in onze partnerorganisaties, bundelen hun krachten om voor andere mensen het leven leefbaar te maken. Inspirerende mensen die met hun visie en daden andere mensen op weg helpen. Werkende mensen, die net als wij maar één doel voor ogen hebben : onze kinderen moeten een toekomst hebben.

Uw steun aan Wereldsolidariteit gaat naar deze mensen. Daar mag u op rekenen!

Fabienne

Een blik op Bangladesh

Ik heb het altijd al fascinerend gevonden om naar foto's van mensen te kijken. Meer dan naar foto's van gebouwen, monumenten of landschappen. En dan vooral naar hun ogen. Die zeggen meer dan duizend woorden en spreken niet in clichés. Maar ze moeten je wel recht aankijken. Dat doen de Bengalen, je recht aankijken.

Jong en oud. Ze kijken ons Westerlingen vaak bevreemd aan. Want voor hen ben je "du jamais vu". In Dhaka, de hoofdstad, valt dat nogal mee. Hoewel, ook daar word je door honderden nieuwsgierige blikken bekeken en afgetast. Blijf je wat langer, dan volgt op bevreemding en – ja ook – wantrouwen plots een glimlach. Beantwoord je die, dan wordt die steeds breder en voel je je welkom, nooit bedreigd, hoogstens wat overrompeld en ongemakkelijk. En ik, ik kijk terug. Even gefascineerd en niet gehinderd door taalbarrières. Want hun ogen kan je lezen!

Overbevolkt

150 miljoen mensen, daarmee is Bangladesh meteen het dichtstbevolkte land ter wereld. Vijftien maal meer mensen dan in België leven op een oppervlakte die amper vijf maal groter is dan ons land. Hoewel Bangladesh er geleidelijk aan in slaagt om de bevolkingsgroei minder snel te laten aangroeien, verwacht men dat tegen 2015 het aantal zal toegenomen zijn tot 200 miljoen. Dat is een duizelingwekkend getal. En tegelijk **een enorme uitdaging om de armoede in dit land aan te pakken**.

Overal water

'Amar sonar Bangla, ami tomay bhalobashi'. Mijn gouden Bengalen, ik hou van jou; zo begint het Bengaalse volkslied. De rest van het lied looft de vruchtbaarheid en schoonheid van het land. Terecht. **Water** is er alomtegenwoordig en is **levensnoodzakelijk**.

Het water bevoeit de akkers en het vruchtbare slib zorgt ervoor dat de landbouwers tot drie maal per jaar rijst kunnen oogsten. Vele Bengalen leven van visserij. De ruim 250 rivieren vormen samen een efficiënt transportsysteem.

Tegelijk is het water **levensbedreigend**. Miljoenen mensen leven dicht bij de oevers van de rivieren. Bij overstromingen zijn zij de eerste slachtoffers.

En overstromingen zijn er ieder jaar opnieuw. Jaarlijks krijgt Bangladesh 1.400 miljard m³ water te verwerken. Dit is voldoende om het hele land met een laag water van tien meter dik te bedekken. In 2007 bedreigde het wassende water de Bengalen nog meer dan andere jaren:

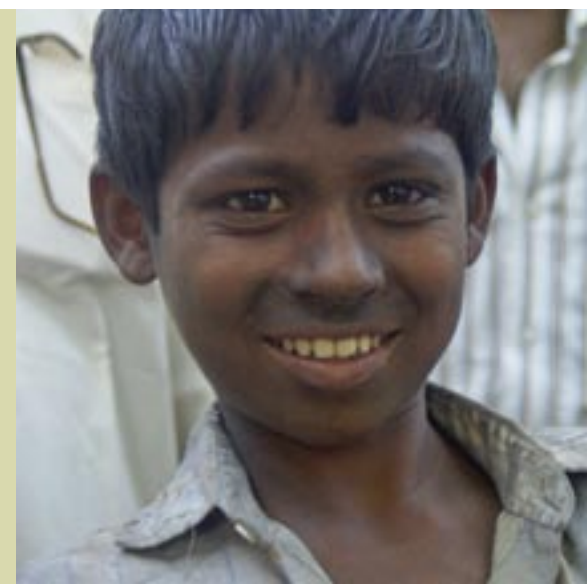
- de ontbossing van de heuvels waar de grote rivieren vandaan komen,
 - het waterbeleid van India dat geen rekening houdt met wat voorbij haar grenzen gebeurt wanneer dammen worden gesloten of net geopend,
 - de klimaatverandering die rivieren doet zwellen met smeltwater en neerslag doet toenemen,
- eisen telkens weer mensenlevens.

De Bengalen zijn steeds beter voorbereid op overstromingen en cyclonen. Maar ook wij dienen onze verantwoordelijkheid hier op te nemen. **De klimaatverandering moet op wereldvlak worden aangepakt en het zijn de rijke landen die als eersten en zo snel mogelijk moeten reageren.**

Manik is 12 of 14 jaar, precies weet hij het niet. Samen met zijn broer werkt hij in een ijzergieterij. Sinds zijn papa gestorven is, is hij de man in huis. Met een tot op de draad versleten vodje, moet hij met blote handen en blootvoets gesmolten metaal dat naast de gietvormen loopt, in een klein houten bakje verzamelen. Hij heeft zich nog nooit verbrand, vertelt hij met enige trots. Voor Manik geen school! "De fabriek is mijn school", wijst hij me aan. En dat gedurende 16 uren per dag. "Zo verdien ik 150 Takha – 1,5 euro per week. Dat doe ik nu al twee jaren."

Breed glimlachend kijkt hij recht in de lens. Nu ik, thuisgekomen, zijn foto bekijk, zie ik ondanks de brede glimlach een droefheid schuilgaan in zijn ogen.

Ook cijfers spreken

Indicator	Gegevens
Aantal inwoners	150.4 miljoen
Opp. Van het land	144.000 km ²
Bevolkingsdichtheid	1044 inw./km ²
Kinderen onder 5 jaar met onvoldoende gewicht	48%
Aantal dokters voor 100.000 inwoners	23
Kindersterfte	59 op 1000
Moedersterfte	320 op 100.000 geboorten
Levensverwachting	63,1 jaar
% van BBP voor onderwijs	2.5%
Inschrijving in het basisonderwijs	84%
Inschrijving in het secundair onderwijs	44%
Geletterde volwassenen	43.1%
Geletterde mannen	53.9%
Geletterde vrouwen	31.8%
BBP per hoofd (US\$)	423
Bevolking die onder de armoedegrens van 1 dollar per dag leeft	41,3%
Bevolking die onder de armoedegrens van 2 dollar per dag leeft	82,8%
Godsdienst	Islam (88,3%), Hindoeïsme (10,5%)
Plaats op de ontwikkelingsindex	140 op 177

De vlag van Bangladesh

Het groene veld symboliseert de vruchtbaarheid en vitaliteit van het land. De rode cirkel staat voor de zon die opgaat boven het Gouden Bengalen. Maar ook voor het bloed dat vergoten is tijdens de onafhankelijkheidsoorlog die Bangladesh (toen nog Oost-Pakistan) voerde met Pakistan. Na een hevige strijd werd Bangladesh in 1971 onafhankelijk.

Verpletterende armoede

Maar het feest van de onafhankelijkheid werd gevolgd door natuurrampen, epidemieën en een explosieve bevolkingstoename. Het gevecht om de macht ging ten koste van een stevige aanpak van armoede. Ongelijkheid en corruptie tekenden het land. **Waar de overheid tekortschoot, vullen NGO's de vele hiaten in het beleid.** Zo zijn gezondheid voor het volk, onderwijs, (enige vorm van) sociale zekerheid, geboortebepaling en gelijke rechten uitdagingen die ook de partnerorganisaties van Wereldsolidariteit in Bangladesh dagelijks aangaan. De sterke niet-gouvernementele sector in Bangladesh vormt een uniek kenmerk van deze samenleving en stemt hoopvol, ondanks de verpletterende armoede die je bij een bezoek aan dit land overvalt.

Bangladesh kleedt de wereld

Er zijn twee zekerheden in dit leven: je wordt geboren en dan sterf je. De meeste Bengalen, jong en oud, hebben er een derde zekerheid bij: je werkt elke dag opnieuw keihard, en wordt daar heel weinig, zelfs nauwelijks voor betaald. En de rijke landen delen de verantwoordelijkheid. Het menselijke kapitaal blinkt hier uit in aantal. Geen wonder dat heel wat westerse kledingketens hun waren hier laten maken. De prijs op de kaartjes is laag, maar de prijs die de Bengalen ervoor betalen hoog: werkdagen van 07u00 's ochtends tot 22u00 's avonds, in ondraaglijke temperaturen, 6 dagen op 7, tegen een hongerloon.

Tegelijk is de textielindustrie heel belangrijk voor Bangladesh. Het zorgt voor een inkomen voor miljoenen mensen. Bovendien worden er vooral vrouwen tewerkgesteld. Zo spelen ze een economische rol en komen ze de deur uit. Niet evident in een land waar 83% van de bevolking Islamitisch is.

Onverzettelijk ploegen ze voort

Je kan Bangladesh terecht omschrijven als een keiharde en bij wijlen hallucinante samenleving. Het verkeer is er moordend. Mannen,

vrouwen en kinderen worden er uitgebuit. Ouderen worden er vaak aan hun lot overgelaten. Dorpen en akkers worden jaarlijks weggespoeld.

Toch zie je ook tekens van hoop: de economie groeit, de corruptie wordt aangepakt, de bevolkingsgroei neemt eindelijk af, de ngo's zetten zich onverminderd in voor hun landgenoten.

En, ere wie ere toekomt, de gastvrijheid van de Bengalen is meer dan spreekwoordelijk. Hun moed, inventiviteit en doorzettingsvermogen onnavolgbaar.

Want ondanks alles volhardten ze.

Lonen

In de ijzergieterij waar Manik werkt verdienen vrouwen 35 eurocent per dag, mannen 1 euro en kinderen 1 euro en 50 cent per week.

Het minimumloon van textielarbeidsters bedraagt 16 euro 62 cent per maand.

Bouwvakkers verdienen 1 euro 50 cent per dag en werken daarvoor 10 uren.

Een riksjarijder betaalt per dag 2 euro aan de eigenaar van de riksja. Hij vervoert van 's morgens vroeg tot 's avonds laat tot 4 passagiers per fiets. In verzengende hitte. Hij houdt zowat 1 euro 20 per dag over.

Levensduurte

Rijst kost 27 tot 30 cent per kilo. Sinds de cycloon Sidr is de prijs van de rijst vaak hoofdpunt in het nieuws. Niet verwonderlijk, als je weet dat de cycloon de rijstvelden in het Zuiden vernielde. Het zal minstens zes maanden duren alvorens opnieuw geoogst kan worden.

Aardappelen zo een 22 cent per kilo. Olie 95 cent per liter. En aubergines 18 cent per kilo.

Wil je wat fruit, dan kost een kilo appels je 90 cent.

Een krant betaal je 7 cent. Soms zie je ook muurkranten hangen die gretig gelezen worden.

Een machinaal vervaardigde sari kost je op de markt 6 tot 15 euro.

Een rit op de riksja van 2 kilometer: 10 eurocent.

Pet af voor de vakbonds- militant in Bangladesh

Als je als Belgische vakbondsmilitant geconfronteerd wordt met de loon- en arbeidsvoorwaarden van de Bengalen, dan is je eerste reactie ongeloof en verontwaardiging. Je wendt je vragend tot de vakbonden die schijnbaar zo weinig bereiken. Onze partner BSSF is al 40 jaar actief en toch werkt de overgrote meerderheid van de Bengalen voor een hongerloon tussen de 1 à 2 euro per dag.

Van zodra je iets dieper graaft en stuit op de repressieve context waarbinnen vakbonden moeten werken, slaat je ergernis gauw over in bewondering. Voor hun moed, vaak op het gevaar af hun job (of leven) te verliezen, om vakbondsmilitant te zijn anno 2008 in Bangladesh.

Context

De beroepsactieve bevolking van Bangladesh bedraagt ongeveer 65 miljoen mensen. 1,8 miljoen (geen 3%) van hen is lid van één van de vele vakbonden. Er zijn naar schatting 5.450 vakbonden, georganiseerd in 25 officiële nationale confederaties. Daarnaast zijn er nog tal van niet geregistreerde vakbonden.

De grootste sectoren voor werkgelegenheid zijn de landbouw (tweederde van alle jobs), textiel, jute, vis en zeevruchten.

75 tot 80% van alle arbeiders werken in een informeel statuut, zonder wettelijke bescherming.

Wat heb je aan een vakbond?

De voornaamste reden om lid te worden van een vakbond, is de hoop dat er een toepassing komt van het minimumloon. Voor een geschoolde arbeider in de industrie is dit vastgelegd op 3.400 taka per maand, of 34 euro. Een hongerloon.

Vakbonden ontwikkelen met eigen middelen dienstverlening voor hun leden : bijstand bij ontslag, minimale ziekteverzekering, zorg voor nabestaanden bij ongeval, premies bij huwelijk van kinderen, soms tussenkomst in schoolgeld. Waar mogelijk organiseren ze vorming en opleiding en richten ze coöperatieven op voor samenaankoop van werkmateriaal of veiligheidskledij.

Hoe overleeft een vakbond?

Vakbonden kunnen niet rekenen op veel financiële middelen. Noch de overheid, noch de werkgevers dragen hun steentje bij. Hun leden zijn arm, slechts 30% van de leden is in staat om

lidgeld te betalen. De meerderheid is niet-betallend lid.

De meeste vakbonden worden geleid door vrijwilligers, of mensen met een betaalde job die vakbondswerk als engagement zien (leraren of juristen bijvoorbeeld).

Grotere centrales, zoals de bouw, kopen grond aan en zetten met hun leden een eigen gebouw. De huur van een deel ervan zorgt voor inkomsten. Een andere centrale koopt cementmolens aan en verhuurt die aan aannemers.

Voor de vakbondsactiviteiten, seminars en vorming is er steun vanuit de nationale koepel. Het is op dit vlak dat de steun van Wereldsolidariteit en ACV zich situeert.

Eisenbundel van de bouwvakkers.

Er werken ongeveer 2 miljoen mensen in "den bouw". De sector bestaat uit een massa kleine ondernemingen die moeilijk te organiseren zijn. De meeste arbeiders zijn dagloners zonder

werkzekerheid. Hun statuut is informeel, er is geen contract of enige vorm van sociale bescherming. Dat de arbeiders in deze sector in staat zijn om zich te organiseren, is al een prestatie op zich. Dat de arbeidsvoorwaarden schrijnend zijn komt tot uiting in hun eisenbundel die ze overmaakten aan het Comité dat waakt over de collectieve onderhandelingen.

- toepassing van een minimumloon
- toegang tot een ziekteverzekering
- werkgevers hebben ongevallenverzekering
- recht op een stukje land om te bewerken
- welvaartsfonds tegen de inflatie
- naleving van de loonafspraken
- recht op veiligheidsmateriaal

Dat het minimumloon niet toereikend is om hun gezin te onderhouden bewijst de vraag naar een lapje grond om te bewerken.

De macht van de transporteurs

Dit is de machtigste centrale in elke vakbond. Zij halen een aansluitingsgraad van 80%, samen zijn ze met 500.000. Transport is de levensader van Bangladesh, als zij staken gaat het ganse land plat. In deze sector is een minimumloon van 2,5 euro per dag afgesproken. Elk lid van de vakbond heeft een lidboekje. Dit kreeg intussen het statuut van een identiteitsbewijs, erkend door de overheid en de werkgevers. De dienstverlening is uitgebreider dan in andere sectoren, met bijstand bij ongevallen, tussenkomsten voor weduwen en schoolkinderen, ziekteverzekering. Aan de andere kant is vrachtwagenchauffeur één van de gevaarlijkste beroepen. Er is geen werkzekerheid, niemand heeft een vast contract. Ze werken lange dagen.

Als je aan een vrachtwagenchauffeur vraagt hoe groot zijn kinderen zijn, houdt hij zijn handen horizontaal zo'n meter van elkaar. Hij ziet ze immers alleen slapend!

Brandblusser en EHBO-kistje in een werkplaats. Ze illustreren hoe mager het gesteld is met de toepassing van de wetgeving: het is er, maar de werking is niet gegarandeerd.

Geketende vrijheid

Vrij maar geketend. Het is een tegenstelling, en toch is dat de situatie waarin vakbonden zich bevinden in Bangladesh. De Bengaalse overheid toont zich op het internationale vlak graag de betere leerling van de klas. Internationale conventies omtrent vakbondsvrijheid, arbeidsvoorwaarden en kinderarbeid worden vlot ondertekend. Behalve voor wat betreft de minimumleeftijd voor arbeid, heeft het Bengaals parlement alle belangrijke internationale afspraken goedgekeurd.

In de praktijk toont het land zich allesbehalve tolerant voor vakbondsactiviteiten. In sommige sectoren is het gewoon verboden om lid te zijn van een vakbond : de overheid, politie, onderwijs. In alle andere sectoren zijn de voorwaar-

den zo streng, dat er van vakbondsvrijheid amper sprake kan zijn, de kledingsector bijvoorbeeld.

De 30% regel

Vakbonden hebben een officiële registratie nodig voor ze mogen werken. Je mag geen leden werven en de militanten genieten geen enkele vorm van bescherming voor de registratie rond is. Om geregistreerd te worden moeten minstens 30% van de arbeiders in het bedrijf, lid zijn van de vakbond.

Dit geeft bedrijfsleiders een vrijgeleide om militanten op te sporen en te ontslaan voor ze arbeiders kunnen overtuigen. Dit ontmoedigt vele arbeiders om interesse te tonen om zich kandidaat te stellen als militant.

Lonen in Bangladesh

Net als bij ons lopen die nogal uit elkaar. Maar ze hebben één ding gemeen : ze garanderen geen leefbaar inkomen. De volgende cijfers hebben we verzameld bij de mensen die we ontmoetten. Ze hebben geen wetenschappelijke waarde, maar ons zeggen ze genoeg. De overgrote meerderheid van de Bengalen moet rondkomen met (veel) minder dan 2 euro per dag.

- buschauffeur : 2 euro
- vrachtwagenchauffeur : 2,5 euro
- kaartjesverkoper op de bus : 1 euro
- riksjarijder : 1,2 euro
- vrouw in de bouw : 1,2 euro
- man in de bouw : tussen 1,5 en 2 euro

- vrouw in bidi-fabriek (sigaretten) : 0,48 cent
- juwelenbewerker : tussen 1,25 en 2,9 euro (moeten zelf werktuigen aankopen)
- mannen in ijzergieterij : 1 euro
- vrouwen in ijzergieterij : 0,35 euro
- kind in ijzergieterij : 0,25 euro
- kind in steenbakkerij : 0,25 euro

Tweederde van de Bengalen werken in de landbouw. Daar is het moeilijk om na te gaan wat het inkomen is. Maar als je weet dat er elke dag honderden jonge mannen van het platteland naar Dhaka komen om riksja rijder te worden tegen 1,20 euro per dag, dan mag je ervan uitgaan dat het inkomen van een boer nog lager ligt.

Collectieve onderhandelingen en stakingen

Enkel in grote en sterke sectoren waagt men zich aan collectieve onderhandelingen. In de meerderheid van de ondernemingen wagen militanten zich er niet aan, uit schrik om hun job te verliezen. De regering heeft ook het recht om collectieve onderhandelingen op te schorten als een collectief belang in het gedrang komt. Zo heeft ze verboden te onderhandelen in de Juteverwerkende bedrijven gedurende de productieperiode. Transporteurs die staakten kregen tot 14 jaar dwangarbeid omdat ze het transport van goederen verhinderden.

Stakingen worden maar erkend als de vakbond kan aantonen dat 75% van de leden zich akkoord verklaren. De overheid kan gedurende 3 maand stakingen verbieden als zijn oordeelt dat het gaat over "essentiële" sectoren, elektriciteit of watervoorziening bijvoorbeeld.

Uitzonderingsmaatregel

De "gewone" situatie is al beperkend. Op dit moment leeft de Bengaalse bevolking al twee jaar onder een noodregering die regeert met uitzonderlijke machten. Vakbondsmanifestaties zijn sowieso verboden, stakingen worden hardhandig onderdrukt. Dat ondervinden de arbeiders die opkomen voor hun rechten elke dag. Als je wat surft op het internet, ontdek je wel elke dag een staking die door de politie of het leger wordt uiteengeslagen..

bron : ICFTU " internationally-recognised core labour standards in Bangladesh. Report for the WTO General council review of the trade policies of Bangladesh" Geneva, september 2006.

Sleutels tot ontwikkeling

In een studie over de inspanningen die GK¹ reeds drie decennia levert om vrouwen krachtiger te maken, vertrouwt een jonge Bengaalse vrouw ons toe “believe in destiny, but with my efforts I want to give it a better shape.”²

Een revolutionaire uitspraak in een Islamitisch land, waar meisjes vanaf hun puberteit verplicht zijn om purdah te respecteren.

Purdah betekent letterlijk gordijn of sluier. Volgens de purdah moet de vrouw tussen de vier muren van haar huis blijven. Wil ze toch naar buiten dan moet dit onder begeleiding en moet ze een sluier dragen. Het spreekt voor zich dat dit haar persoonlijke, sociale en economische activiteiten buitenshuis beperkt.

Het leven voor een vrouw in Bangladesh is niet gemakkelijk. Binnen de beperkingen die haar vanuit haar geloof en cultuur zijn opgelegd, werkt ze bovendien keihard. Ze staat als eerste op. Doet het huishouden en zorgt voor de kinderen. Werkdagen van 14 uur of meer zijn geen uitzondering.

In vele Bengaalse vrouwen schuilt een enorme kracht en een duidelijke wil om hun eigen lot en dat van anderen te verbeteren! Zafrullah Chowdhury, de charismatische leider van Gonoshasthaya Kendra (GK), weet dat.

Vrouwenrechten meer dan een doel op zich

Chowdhury groeit op in Dhaka en studeert geneeskunde. Na een studieverblijf in Engeland keert hij terug naar Bangladesh wanneer in 1971 de vrijheidstrijd losbarst. Sindsdien heeft de organisatie GK een lange weg afgelegd van veldhospitaal voor de verzorging van gevallen vrijheidstrijders naar niet-gouvernementele organisatie die 1,5 miljoen mensen gezondheidszorgen verstrekt en zicht het lot van vrouwen aantrekt.

Nog nooit hoorde ik een man vrouwenrechten met zoveel overtuiging en vuur verdedigen. Voor hem zijn vrouwenrechten meer dan een doel op zich.

Vrouwen krachtiger maken en hen een andere rol laten spelen dan de traditionele rol van moeder en vrouw in de beslotenheid van haar eigen huis, zijn voor hem **sleutels tot ontwikkeling**.

GK leidt vrouwen op tot verpleegster, vroedvrouw, lerares, bakker, schrijnwerker, schoenmaker. Of stelt hen tewerk in de drukkerij of het eigen farmaceutische bedrijf. Of leert hen fietsen en zelfs autorijden.

Kolna is de jongste van elf broers en zussen. Als enige meisje van de familie gaat ze naar school. Als snel wordt ze uitgehuwelijkt. Het is geen gelukkig huwelijk. Haar man neemt het niet te nauw met huwelijkse trouw en slaat zijn vrouw wanneer hun zoontje vlak na de bevalling overlijdt. Tegen de wil van haar broers, zussen en schoonfamilie in, besluit Kolna niet langer af te hangen van anderen en zelf te zorgen voor een eigen inkomen. Ze hoort van GK en de kansen die vrouwen daar krijgen via een buurvrouw. Ze begint er te werken in de kantine van het hoofdkantoor voor een schamele 150 Takha per maand. Al snel volgt ze een opleiding houtbewerking en ziet haar maandloon toenemen tot 1.900 Takha. Ze kan zich nu een eigen onderkomen veroorloven. Op haar

’ GK heeft me kansen gegeven om mijn leven in eigen handen te nemen. Ik ben het GK verschuldigd mij nu ook in te zetten voor mijn landgenoten. Ook zij verdienen een beter leven”.

vrije dag, wijdt ze zich aan haar studies. Ze hoopt zo binnen de organisatie door te groeien.

De vele realisaties van GK tijdens de voorbije 37 jaren zijn het vermelden meer dan waard. Zo slaagen ze erin de multinationale farmaceutische bedrijven het land uit te sturen, en de productie van medicijnen in eigen handen te houden. De goedkope generische producten kunnen de internationale standaards aan.

Ze bouwen een opleidingscentrum op 40 kilometer van Dhaka, in Savar, waar ook andere landen lessen komen trekken uit het visionair ontwikkelingsmodel.

¹ GK is de afkorting voor Gonoshasthaya Kendra en betekent letterlijk: gezondheid voor het volk.

² “Ik geloof in het lot. Maar ik geloof ook dat ik eraan kan werken. Zo gaat mijn lot er wat beter uitzien” uit: Women’s empowerment through capacity building. Ashish Bose, 2003.

Ze bouwen eigen ziekenhuizen en ontwikkelen een systeem waarbij de kost van medische zorgen afhankelijk is van het inkomen van de patiënt. Ook op het gebied van onderwijs laat GK zich niet onbetuigd: ze bouwen scholen en een universiteit. De activiteiten blijven niet beperkt tot de hoofdstad en de onmiddellijke omgeving maar breiden zich uit naar alle uithoeken van het land. Ook noodhulp en ramppreventie behoren tot de kernactiviteiten.

GK bouwt een leger gezondheidswerkers uit.

De gezondheidswerkers of *paramedics*, bijna altijd vrouwen, zijn opgeleid om tot in de verste uithoeken van het platteland eerstelijnszorgen toe te dienen aan de dorpbewoners. En in één moeite door leren de paramedics fietsen. Het lijkt evident, maar is het niet. Wanneer de dorpeelingen deze zelfstandige vrouwen zien toekomen, worden ze door sommigen verwelkomd, door anderen uitgejouwd. Het beste bewijs dat de strijd tegen diepgewortelde tradities nog lang niet gestreden is.

Maar de honderden vrouwen die nu niet langer sterven in het kraambed en de duizenden kinderen die dankzij deze moedige dames blijven leven, leggen vele criticasters het zwijgen op.

Deze cijfers spreken voor zich:

Een opleiding tot gezondheidswerker binnen GK duurt twee jaar. Na een jaar les in het college, lopen ze één jaar stage. Ze begeleiden de gezondheidswerkers die de dorpen bezoeken, of werken in een lokaal gezondheidscentrum. Ze krijgen geen loon, wel kost en inwonen en een beetje zakgeld. Na deze opleiding moeten ze nog zeker zes jaar blijven werken voor GK. Maar dat doen ze graag en **met volle overtuiging**.

Dokter Zaman is cardioloog in de GK ziekenhuizen van Dhaka en Savar. Hij wilde na zijn opleiding in India, zijn land Bangladesh een dienst bewijzen door zich twee jaar in te zetten, aan een loon dat lager ligt dan wat hij zou kunnen verdienen. Hij leidt ons trots rond, en verdedigt de aanpak van GK met vuur. **“Ik ben er dagelijks getuige van dat wij hier de armsten bereiken.** De inzet en het doorzettingsvermogen van mijn collega's en de visie van dokter Chowdhury, zijn mijn dagelijkse bron van inspiratie.”

Dokter Zaman werkt ondertussen zes jaren in het GK-ziekenhuis in Dakha. Hij is nog niet van plan op te stappen.

Gonoshastaya Kendra is partnerorganisatie van Wereldsolidariteit in Bangladesh.

Wereldsolidariteit steunt GK financieel en verleent ook advies bij de uitwerking van de programma's. Daarnaast verlenen we ook noodhulp in tijden van rampspoed.

Armoede halveren. Droom of uitdaging?

Een van de Millenniumdoelstellingen is dat de armoede in 2015 gehalveerd is, ook in Bangladesh. Maar hoe verminder je de armoede in een land waar 150 miljoen mensen leven?

Stel je België voor met 20 miljoen meer inwoners. Dan heb je een idee van de bevolkingsdichtheid van Bangladesh.

Voor in de hoofdstad Dhaka word je de overbevolking gewaar. Je bent er nooit alleen, en nooit is het er stil. Een half miljoen riksja's, overladen stadsbussen. Vrouwen die massaal naar de fabriek vertrekken om 07u 00 's ochtends. Fietsers die zich tussen het moordende verkeer moeten wagen. Bedelaars die je aanklampen, straatventers die hun waren aanprijzen en door je autoraampje naar binnen duwen. Kinderen die naar de school vertrekken of erger: zich blootvoets tussen het tomeloze verkeer wagen voor een aalmoes. Daklozen die hun tentje hebben opgetrokken op het voetpad. Kuierende koppels. Moeder en naakt kind die zich in die drukte even te rusten leggen op een vluchtheuvel. De chaos is overweldigend. **Maar ook buiten de hoofdstad zie je de aanwezigheid van te veel mensen op te weinig land.** Nergens wordt de aarde ongemoeid gelaten. Overall is ze bewerkt. De rust van wiegende rijstvelden, stoer opgebonden suikerriet en netjes bevoeid land getuigen eveneens van overbevolking.

Tekens van hoop

41 procent, of een duizelingwekkende 61 miljoen mensen moeten het stellen met minder dan 1 dollar per dag.

“Toch denk ik nog steeds dat we de armoede kunnen halveren en binnen een mensenleven nog kunnen beëindigen. En dat zeg ik niet zomaar omdat dat zo positief klinkt. Ik meen het serieus. Elk land, elke stad, elk dorp kan het aantal arme mensen met de helft terugdringen. We hebben nog tot 2015, kom op!” Muhammad Yunus, Nobelprijswinnaar van de Vrede.

Een ambitieus man. Maar ambitie is hier zeker nodig om verandering teweeg te brengen. En geleidelijk aan verbetert de situatie. Sinds begin jaren tachtig, groeit de bevolking minder snel aan. Er worden steeds minder kinderen per vrouw geboren. Van 6,8 gemiddeld in 1965, naar 3,1 in 2004. De lokale ontwikkelingsorganisaties leveren topprestaties op het gebied van microkrediet, in het onderwijs en de gezondheidszorg.

Bangladesh is zeker geen verloren land. Het zijn de Bengalen zelf die onafgebroken aan hun toekomst sleutelen. Nooit zag ik mannen, vrouwen en kinderen harder werken dan hier. Het is hun veerkracht, onverzettelijkheid en volharding die het land ondanks alles overeind houden.

Maar zowel nationaal als internationaal ontbreekt de politieke wil om echt werk te maken van armoedebestrijding. Bangladesh is een prille democratie getekend door corruptie en wanbeleid.

9/11 en de strijd om op alle plekken in de wereld democratie af te dwingen heeft de strijd om armoede de wereld uit te helpen gedwarsboord. Het zal moed kosten om de wereld terug te krijgen op het spoor van optimisme waarmee de Verenigde Naties het nieuwe millennium aanvatten.

	Bangladesh		Gebied waar GK actief is
	Cijfer	doel in 2015	
Moedersterfte (in het kraambed)	320 op 100.000	143 op 100.000	160 op 100.000
Kindersterfte (nog voor de leeftijd van 5 jaar)	59 op 1.000		22 op 1.000
Kinderen van 1 jaar die inenting tegen mazelen kregen(%)	69%	100%	95%
Aantal geboortes die begeleid worden door een verpleegster(%)	12%	50%	91%

Water: bron van leven

Bangladesh is het grootste deltagebied ter wereld. Het land telt 250 rivieren. Waaronder de machtige rivieren Ganges en Brahmaputra. Ze ontspringen in de Himalaya en monden uit in de Golf van Bengalen.

Op hun weg naar hun eindbestemming dooraderen deze rivieren heel Bangladesh en tekenen een kantwerken kuststrook. In de regentijd stroomt het rivierwater zo ver de Golf van Bengalen in dat de grens tussen zoet en zout water tientallen kilometers naar het zuiden schuift. Het zoete water bevloeit de akkers en maakt het land vruchtbaar. Landbouwers kunnen tot drie maal per jaar rijst oogsten. Water is er alomtegenwoordig en levensnoodzakelijk. Maar tegelijk bedreigt het ieder jaar opnieuw het leven van duizenden Bengalen.

Rampen: deel van het leven

Het dichtstbevolkte land trekt natuurrampen aan als een magneet.

Enerzijds heeft dat te maken met de geografische ligging aan de onrustige Golf van Bengalen, de jaarlijks terugkerende moessonregens en het smeltwater uit het Himalaya-gebergte. Anderzijds zorgt de **ontbossing** voor hoeveelheden regenwater die te snel toenemen.

Ook het **waterbeleid** van India speelt Bangladesh parten. In september 2007 zette India de sluizen van de gecontesteerde Farakkadam open om overstromingen in eigen land te voorkomen. Zonder rekening te houden met de gevolgen voor Bangladesh. Op sommige plaatsen steeg de Ganges met meer dan drie meter. Het wassende water overspoelde hele dorpen. De bevolking moest machteloos toezien hoe het hun oogst vernielde, hoe hun zaaigoed verdween, hun weefgetouwen stukgeslagen werden en het vee verdronk. Het arme en machteloze Bangladesh lijkt niet in staat begrip af te dwingen bij gigant India. Bovendien heeft India de Bengalen geholpen in hun bevrijdingsstrijd tegen Oost-Pakistan en voelen ze zich nog steeds schatplichtig.

Klimaatverandering treft armen het hardst

Ook klimaatverandering is een groot gevaar. Stijging van de zeespiegel met een meter, betekent voor Bangladesh dat tien tot vijftien miljoen mensen een andere woonplek moeten zoeken.

In november 2007 sloeg Oxfam International alarm, naar aanleiding van de klimaatconferentie in Bali. Uit het onderzoek blijkt dat het aantal zware natuurrampen de laatste twintig jaar is verviervoudigd, van gemiddeld 120 per jaar begin jaren '80 tot 500 vandaag.

Klimaatverandering treft iedereen, maar de armen het hardst. Door armoede, machteloosheid en bevolkingsdichtheid worden extreme weersomstandigheden nationale rampen. En tegelijk ondermijnen ze de ontwikkeling van een land en in een moeite de weerbaarheid van de mensen.

Bangladesh overspoelde in 2007 drie maal op vier maanden tijd. In augustus waren het de moessonregens, in september de sluizen van de Farakkadam, in november trok cycloon Sidr een verwoestend spoor door het zuiden van het land. Murw geslagen zetten de Bengalen door. Ze hebben geen keuze. Ze zijn erin geslaagd via een uitgekend waarschuwingssysteem en via

de bouw van "shelters" het aantal doden terug te dringen bij cyclonen. Ze bouwden dijken en aarden verhogingen. De noodhulp is steeds beter georganiseerd, onder andere dankzij de aanwezigheid van NGO's.

Maar op klimaatverandering zijn ze niet voorbereid. Daar hebben ze noch de middelen, noch de tijd voor gehad. En hier hebben de rijke landen een verpletterende verantwoordelijkheid. Wij moeten als eersten en snel reageren. In ieders belang. Je kan het niet toelaten dat dorpen worden weggespoeld of net drooggelegd en tegelijk je grenzen afsluiten voor deze ecologische vluchtelingen. Het is vijf over twaalf.

SIDR

Op 15 november 2007 trok een allesverwoestende cycloon, SIDR, over het zuiden van Bangladesh. Na twee overstromingen eerder dit jaar werd het land een derde maal zwaar getroffen. De materiële schade is enorm. De tijdelijke waarschuwing voor het naderende onheil heeft het ergste voorkomen. Al is iedereen het erover eens dat wellicht bijna 10.000 dodelijke slachtoffers te betreuren zijn.

Naast de opruim van de directe schade, is het vooral bang afwachten en vooral moeizaam overleven. De meeste landbouwgewassen werden immers weggespoeld. Om een eventuele hongersnood te voorkomen zal de komende maanden – minstens tot aan de volgende oogst – noodhulp moeten verleend worden.

GK, sinds meer dan tien jaar partner van Wereldsolidariteit, heeft voldoende ervaring om de hulpverlening tot bij de slachtoffers te brengen. Daarom wordt geopteerd GK de leiding te geven in de wederopbouw en daarbij de slachtoffers van andere partnerorganisaties van Wereldsolidariteit te betrekken.

De partners van Wereldsolidariteit slaan de handen in mekaar. Voor de wederopbouw worden de plannen en acties bij elkaar gelegd. GK heeft meest ervaring met noodsituaties, die komt ook ten goede aan de familie van BSSF leden. Om die manier worden de logistiek en de methodologie van GK optimaal ingezet.

zouting (wegens overstroming met zeewater) ook echte vervuiling wordt vastgesteld, veroorzaakt o.a. door de aanwezigheid van de vele kadavers. Voedselpakketten werden in een eerste fase bedeed voor ongeveer 7.000 families, maar de acties van GK nemen uitbreiding tot om en bij de 30.000 families: 12 kg rijst, 2 kg linzen en 1 kg zout per gezin voor twee weken.

En heropbouw

Met de koudere winterperiode voor ogen hebben GK en BSSF ook dekens en kledij bedeed voor meer dan 16.000 gezinnen. En daarnaast worden inspanningen gedaan om de schade aan de woningen van de armste gezinnen te herstellen.

Al deze activiteiten verlopen in een eerste periode tot eind 2007, maar vele zullen ook nadien nog verder gezet moeten worden; niet in het minst het voorzien in voedsel tot aan de eerstvolgende geslaagde oogst. De eerste drie maanden van 2008 zullen dus verder moeten overbruggen worden.

Noodhulp

Onmiddellijk zond GK 10 medische teams naar de getroffen regio: 40 verpleegsters en 10 dokters. Vrachtwagens vol met medicijnen voor eerste hulp vertrokken naar het zuiden van het land. Twintig verschillende items, want er zijn ook tal van gekwetsten.

Ook de vakbond BSSF reageerde zonder dralen: 50 vrijwilligers trokken naar de rampstreek om de handen uit de mouwen te steken, één nationaal bestuurslid kreeg de opdracht de schade in kaart te brengen zodat verdere acties kunnen ontwikkeld worden.

GK breidt ondertussen het aantal medische teams uit naar 20. Daarnaast zorgt de organisatie ook voor waterzuivering omdat naast ver-

Bij dit alles focust GK in de eerste plaats op 30.000 arme gezinnen. Daarbij voegen zich de getroffen leden/gezinnen van BSSF. Bij de groepen die BSSF bereikt zijn vooral de vissers en de wevers zwaar getroffen door Sidr.

Wereldsolidariteit

De dag na Sidr besliste Wereldsolidariteit om haar noodfonds aan te spreken voor deze ramp. Noodoproepen werden gelanceerd. De overheid aarzelde, maar de laatste dagen van 2007 kwam er dan toch goed nieuws: er kon een dossier worden ingediend bij de Vlaamse gemeenschap. Als deze krant verschijnt is er nog geen nieuws over de goedkeuring, maar we rekenen erop!

En wat brengt dat nu allemaal op?

Bangladesh is een MOL – land. Het behoort tot de Minst Ontwikkelde Landen ter wereld.

De index van menselijke ontwikkeling van de Verenigde naties geeft hen de 140e plaats (op 177). In de afgelopen decennia is er internationaal veel geld naar Bangladesh gestroomd – vaak na één van de talrijke overstromingen.

Wat heeft dit geld veranderd voor de mensen?

Al in de jaren tachtig werd duidelijk dat Bangladesh geen grond genoeg had om de **bevolkingsgroei** te volgen. Dit bijna-dichtstbevolkte land ter wereld zou heel snel uit zijn voegen barsten en de armoede zou alleen maar toenemen. NGO's als GK gaven het voorbeeld en boden

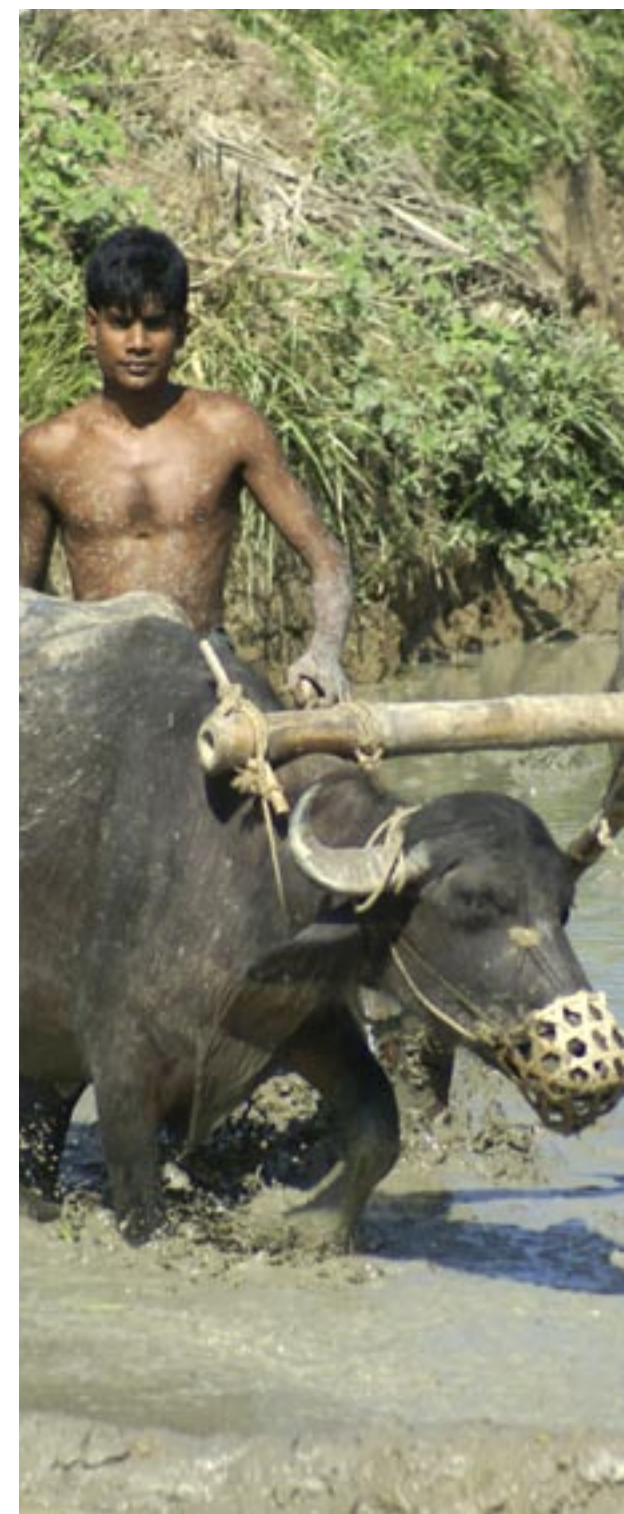
gezondheidszorg en kraamhulp aan vrouwen. Op die manier brachten ze ook gezinsplanning ter sprake. Het gevolg is dat de bevolking van Bangladesh nog steeds toeneemt, maar de groei is sterk vertraagd. **Waar NGO's aan het werk zijn vertraagt de groei sneller en worden meer (70%) voorbehoedsmiddelen gebruikt dan bij de doorsnee bevolking (47%)**

We zijn telkens geschokt als we (te) jonge kinderen aan het werk zien. In Bangladesh werken meer dan zes miljoen kinderen, jonger dan 14 jaar. Toch is de officiële leeftijd waarop je aan het werk mag 18 jaar. Tegelijk weigert Bangladesh de internationale conventie omtrent de

minimumleeftijd voor arbeid te ondertekenen. Deze paradox is één van de schrijnendste voorbeelden van de tegenstelling tussen theorie en de praktijk in een arm land. De ILO, of de Internationale Arbeidsorganisatie voert samen met vakbonden een strijd tegen het misbruik van kinderen. De voorbije jaren onttrokken ze 30.000 kinderen stapsgewijs aan de ergste vormen van kinderarbeid in Dhaka.

Bangladesh is een reusachtige rivierdelta. Het hele land ligt net onder of net boven de zeespiegel. **Overstromingen zijn een jaarlijks fenomeen**, ze maken het land ook zeer vruchtbaar. Maar ook hier : trop is teveel. De opwarming van de aarde is nu al voelbaar in dit kwetsbare land. Hier is geen geld voor een Deltaplan naar Nederland model. Maar afwachten is ook geen optie. Na de grote overstroming van 1992 (400.000 doden) werden de eerste “shelters” gebouwd. Stevige schuren waar ook de rijst-oogst kan bewaard worden voor noodgevallen. Op aandringen van ngo's als GK werd het aantal shelters steeds uitgebreid en is er een informatienetwerk uitgewerkt. Via radio en tv, maar ook met megafoons gemonteerd op riskja's. **Het is mede daardoor dat de recente grote storm Sidr heel veel schade aanrichtte, maar veel minder mensenlevens eiste.**

Bangladesh is bijna **synoniem van armoede**. Het is een dan ook een land dat vaak wordt genoemd in het kader van de Millenniumdoelstellingen. De armoede moet gehalveerd zijn tegen 2015. Volgens Muhammad Yunus, nobelprijswinnaar 2006, is de armoede in Bangladesh de afgelopen jaren sterk verminderd met behulp van microkredieten en andere initiatieven. **In de jaren negentig nam de armoede af met gemiddeld 1 procent per jaar.** Sinds 2000 is dat verdubbeld naar gemiddeld 2 procent per jaar.

Bangladesh is een belangrijk partnerland voor Wereldsolidariteit, al meer dan dertig jaar staat het in het lijstje van landen die we steunen in Azië. De resultaten van die samenwerking zijn zichtbaar. Niet altijd duidelijk af te lijnen, maar onmiskenbaar mede door toedoen van onze partnerorganisaties.

Een echte Wereldburger wil ook de wereld proeven.

Dat kan met de **kruiden van Wereldsolidariteit**.

Ook dit voorjaar kan je ze kopen in de afdelingen van KAV, KWB en trefpunten van Okra. En bij onze animatoren op het ACW secretariaat.

Verkoop van kruiden is voor veel afdelingen dé manier om solidair te zijn met mensen in het Zuiden. Niet minder dan 967 afdelingen verkochten kruiden in 2007.

Vraag ernaar!

Bij de kruiden horen eenvoudige recepten die ook van jou een wereldkeukenprins(es) maken. Hieronder een smaakmaker – meer recepten en informatie op onze website :

www.wereldsolidariteit.be

Snelle, overheerlijke wokschtotel

INGREDIËNTEN (voor 4 personen):

2 kipfilets - 3 lente-uitjes of 2 sjalotjes - 1 rode paprika - 1 kleine prei wit - 150 g taugé ("sojascheuten") - 1 klein blikje bamboespruiten - Aziatische kruidenmix - 1 dl kippenbouillon of kokosmelk (ongezoet) - olie

BEREIDINGSWIJZE:

Was en snijd de groenten. Snijd de lente-uitjes in reepjes of hak de sjalotten grof. Snijd de kipfilets in reepjes. Verhit olie in een wokpan en bak er de reepjes kip in gaar. Haal ze uit de pan en houd ze even apart. Voeg de lente-uitjes of de sjalotten toe en roerbak ze. Voeg paprika en prei toe en roerbak tot de groenten beet-gaar zijn. Voeg als laatste de bamboespruiten en taugé toe en roerbak enkele minuten. Voeg de **Aziatische kruidenmix** toe samen met een scheutje bouillon of kokosmelk.

LEUK OM WETEN:

De kip kan vervangen worden door een vleesvervanger als tofu of quorn.

Deze kruidenmix is vrij zacht van smaak en is zeer goed combineerbaar met rijst- en pastaschotels, soepen met een exotisch tintje en tandoorigerechten (gemarineerde spiesen van vlees en kip).

www.wereldsolidariteit.be

Wereldsolidariteit in jouw regio :

- Antwerpen - Johan de Kort
Tel: 03 220 12 09 - johan.dekort@acw.be
- Kempen - Jef Vanhoof
Tel: 014 40 31 60 - jef.vanhoof@acw.be
- Mechelen - Bertout Hellemans
Tel: 015 29 25 53 - bertout.hellemans@acw.be
- Brussel - Leen Vanderhulst
Tel: 02 508 89 10 - leen.vanderhulst@acw.be
- Leuven - Bart Vanwildemeersch
Tel: 016 29 81 28 - bart.vanwildemeersch@acw.be
- Limburg - Christine Kruijthoof
Tel: 011 29 08 08 - christine.kruijthoof@acw.be
- Zuid-Oost-Vlaanderen - Koen Browaey
Tel: 055 23 79 02 - koen.browaey@acw.be
- Waas en Dender - Jo De Cuyper
Tel: 03 760 13 56 - jo.decuyper@acw.be
- Gent/Eeklo - Herman Peeters
Tel: 09 269 96 69 - herman.peeters@acw.be
- Brugge - Mia Vandenberghe
Tel: 050 44 43 33 - mia.vandenberghe@acw.be
- Oostende-Westhoek - Ellen Lingier
Tel: 059 55 25 73 - ellen.lingier@acw.be
- Midden en Zuid-West-Vlaanderen - Liesbet Verboven
Tel: 056 23 37 17 - liesbet.verboven@acw.be

